

Богдана ГЛАДІЙ

Здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»

спеціальності «Менеджмент»

Науковий керівник: **Славіна Н.А.**,

канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту,

Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огінка,

м. Кам'янець-Подільський

НОРМУВАННЯ ПРАЦІ ЯК ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ

Світовий досвід засвідчує, то ефективна робота підприємств в економіці ринкового типу можлива лише за умови високого рівня організації нормування праці. Провідні країни, такі як США, Великобританія, Швеція, Японія, Італія та ін., не тільки не знижують вимоги до нормування праці, але і розширюють сферу його застосування. Широко застосовуються методи мікроелементного аналізу і нормування трудових процесів.

Нормування праці — це вид діяльності з організації та управління виробництвом, завданням якої є встановлення необхідних затрат і результатів праці, контролю за мірою праці, а також визначення необхідних співвідношень між чисельністю працівників різних груп та кількістю одиниць устаткування [2, с.9].

Мета нормування праці полягає в тому, щоб на основі зростання технічної озброєності та удосконалення організації виробництва у праці, поліпшення її умов максимально скоротити витрати виробництва за рахунок щільного використання робочого часу, скорочення його непродуктивних витрат.

Завданнями нормування праці є:

- встановлення нормативу часу на одиницю продукції;
- впровадження найбільш раціонального режиму використання устаткування, машин і механізмів;
- розробка найбільш раціональної структури виробничого процесу;

- впровадження ефективної організації праці робітника на робочому місці [2, с.10].

В Україні постановою Кабінету Міністрів України №197 від 20 березня 1995 р. затверджені заходи щодо поліпшення нормування праці (Праця і зарплата. - 1995. - №7). Постановою Міністерства праці України від 19 травня 1995 р. №2 затверджені Рекомендації щодо нормування праці в галузях народного господарства[1, с.177].

Згідно із КЗпП (глава VI) і зазначеними Рекомендаціями норми праці - норми виробітку, обслуговування, часу, чисельність - встановлюються для працівників відповідно до досягнутого рівня техніки, технології, організації виробництва і праці. Норми праці підлягають обов'язковій заміні новими в міру проведення атестації і раціоналізації робочих місць, впровадження нової техніки, технологій[2, с.45].

Норми праці встановлюються на невизначений термін і діють до перегляду їх у зв'язку зі зміною умов, на які вони були розраховані.

У практиці роботи з нормування праці широко використовуються два підходи до аналізу структури змінного робочого часу ($T_{зм}$). Для першого підходу характерний поділ змінного робочого часу на час роботи (здійснення виробничого процесу або функціонування даного елемента виробництва) та час перерв (рис. 1).

При розрахунку норм праці встановлюються затрати робочого часу: на підготовчо-завершальне, оперативне обслуговування робочого місця, на відпочинок і особисті потреби та регламентовані перерви.

Час роботи (T_p) — сумарний час у рамках зміни, протягом якого працівник здійснює трудовий процес (працює) на своєму робочому місці. Час непродуктивної роботи ($T_{рн}$) — витрачений час у межах зміни на роботу, яка не дає корисного результату підприємству, а скоріше негативний, оскільки зношуються інструмент, устаткування, витрачаються матеріали, сировина, енергія, робочий час працівника.

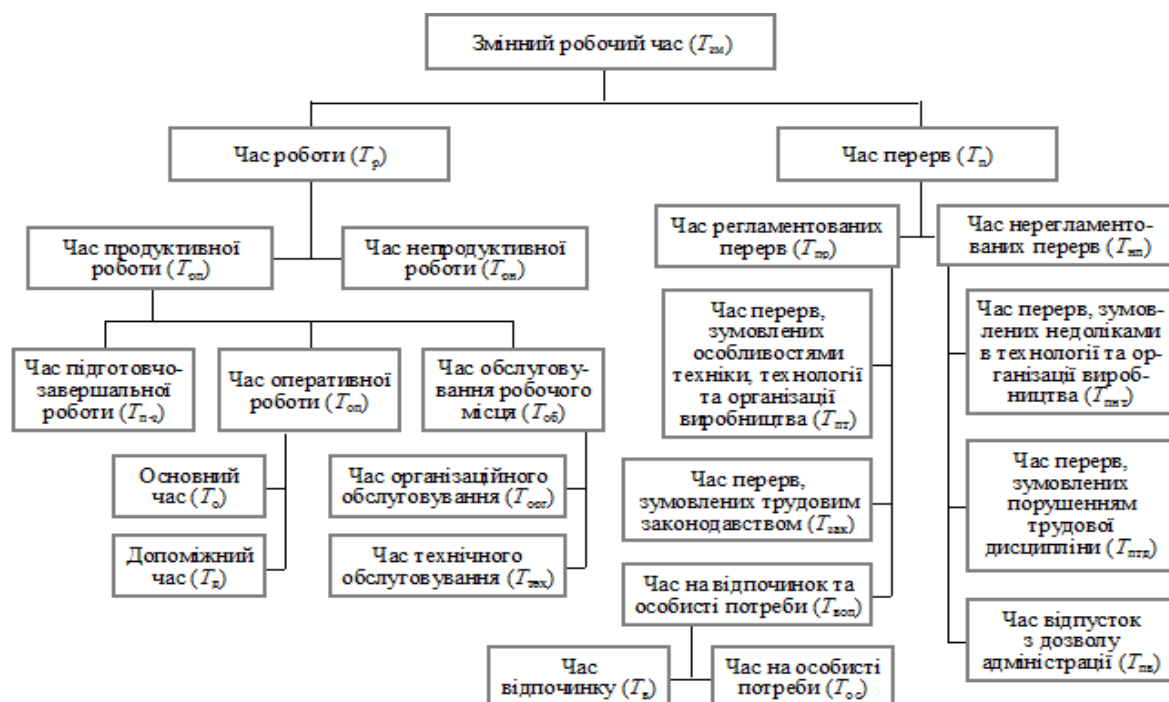

Рис. 1. Загальна класифікація елементів затрат змінного робочого

Джерело: [2, с.23].

Час продуктивної роботи ($T_{рп}$) характеризується сумарним часом у межах зміни, протягом якого працівник виконує прямі і суміщувані обов'язки, що передбачені регламентом.

Підготовчо-завершальний час ($T_{п-з}$) потрібен робітнику для підготовки самого себе та робочого місця до виконання заданої роботи і для її закінчення: отримання інструменту, документації; ознайомлення з роботою; інструктаж про порядок виконання роботи і т.д.

Основний час (T_o) витрачається на доцільну зміну предмета праці (його розмірів, форми, складу, стану, положення).

Допоміжний час (T_d) витрачається на створення умов для виконання основної роботи (наприклад, завантаження сировини, закріплення та зняття виробу з верстата, управління устаткуванням тощо).

Час обслуговування робочого місця ($T_{об}$) — це час, який витрачає робітник на догляд за устаткуванням та тримання робочого місця в належному стані.

Час перерв у роботі (T_p) — загальна тривалість часу, протягом якого робітник не працює незалежно від причин, що викликали його бездіяльність.

Складається з двох груп затрат часу: регламентованих і нерегламентованих перерв.

Регламентовані перерви ($T_{пр}$) — охоплюють час, коли робітник не працює з причин, заздалегідь передбачених, об'єктивно необхідних, зумовлених технологією і організацією виробництва.

Час нерегламентованих перерв ($T_{пн}$) охоплює втрати часу з причин різних порушень нормального перебігу виробничого процесу.

Відповідно до Кодексу законів про працю України:

- нормальна тривалість робочого часу працівників не може перевищувати 40 годин на тиждень;
- для працівників, яким встановлено 40-годинний робочий тиждень, тривалість роботи напередодні святкових і неробочих днів скорочується на одну годину;
- робота не провадиться на підприємствах, в установах, організаціях у святкові дні та дні релігійних свят;
- у випадку, коли святковий або неробочий день збігається з вихідним днем, вихідний день переноситься на наступний після святкового або неробочого[1, с.178].

Розрахована норма тривалості робочого часу поширюється на всі режими праці та відпочинку. Графіки роботи, що складаються на відповідний період, повинні забезпечити збереження цієї норми незалежно від порядку і правил чергування робочих, вихідних днів, тривалості щоденної роботи, її початку та закінчення.

Список використаних джерел

1. Довгань Л., Малик І. Менеджмент організацій. Київ : Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т ім. Ігоря Сікорського», 2018. 271 с.
2. Бабенко А. Нормування праці. 2-ге вид. Дніпро : Дніпропетр. Держ. Фінанс. Акад., 2013. 158 с.
3. Нормування праці - Бібліотека BukLib.net. Головна - Бібліотека BukLib.net. URL: <https://buklib.net/books/24940/> (дата звернення: 02.04.2023).